

AGSL ÖĞRENCİLERİNİN MÜZİK KAVRAMINA İLİŞKİN ALGILARI: METAFOR ANALİZİ

Arş. Gör.Dr. Ezgi Babacan
N.E.Ü. Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü
Müzik Eğitimi Anabilim Dalı
ezgibabacan@hotmail.com

Özet

Bu araştırma, Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi müzik öğrencilerinin "müzik" kavramına ilişkin algılarının incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırma var olan durumun ortaya konması amaçladığından betimsel niteliktedir. Araştırmaya katılan öğrencilerden, araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgileri içeren anketin doldurulması ve müzik kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeleri ortaya çıkarmak amacıyla "Öğrenci .... gibidir; çünkü ...." cümlesinin tamamlaması istenmiştir. Elde edilen verilerin analizi ve yorumlanmasında nitel ve nicel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Verilerin, analiz edilmesi ve yorumlanması süreci; (1) metaforların belirlenmesi (2) metaforların sınıflandırılması (3) kategori geliştirme (4) geçerlik ve güvenilirliği sağlama ve (5) nicel veri analizi için verileri SPSS paket programına aktarma olmak üzere beş aşamada gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerinin müzik kavramına ilişkin geliştirdikleri metaforlar 9 farklı kategoride toplanmıştır. Bunlar; müzik sevgi ve mutluluk verir, müzik heyecanlı, eğlenceli ve zevklidir, müzik bağımlılık yaratır, müzik ilgi ve çaba gerektirir, müzik birbirinden farklı duyguları ifade eder, çeşitlilik içerir, müzik ihtiyaç duyulan bir gereksinimdir, müzik geliştirici ve yol göstericidir, müzik rahatlatıp dinlendirir ve müzik bütünleştirici birleştiricidir. Kategoriler yaş, cinsiyet ve sınıf düzeyine göre karşılaştırıldığında farklılık bulunmamıştır.

Anahtar Sözcükler: Müzik, Metafor Analizi, AGSL Müzik Öğrencileri.

AGSL STUDENTS PERCEPTION OF MUSIC CONCEPT: METAPHOR ANALYSIS

Abstract

This research is done for the purpose of investigate Anadolu Art School Music Students' perception of music concept. This study is in descriptive qualification. A survey which is requiring personal information and prepared by researcher was applied to the students. The survey asks the question "Music is like .... Because it's ...." and requires the students to fill in the blanks. By this survey the researcher aims to bring out the mental images of the students related with musical concept. The qualitative and quantitative searching methods were used to analysis of data. The process of data analysis and interpretation; (1) determining metaphors, (2) classifying metaphors (3) improving category, (4) ensuring analysis of validity and reliability (5) moving data to SPSS Software for quantitative data analysis. At the end of the study, the metaphors that gathered from students classified into 9 different categories. These are; music gives love and happiness; music is excited and enjoyable; music is addictive, music requires attention and effort; music expresses different emotions, includes diversity; music is needed requirement; music improves and guides; music relieves, resettles and music integrators, unites. These categories are compared according to age, sex and grade level, and no any differences were found.

Key Words: Music, Metaphor Analysis, AGSL Music Students.

GİRİŞ

Müzik sevinç, hüznün vb. duyguların ifade edilmesinde, farklı kültürleri tanımada, sosyal ve kültürel olarak iletişim kurmada önemli bir araç olmakla birlikte kültürel bir kaynak ve bilimsel olarak araştırılan bir alandır (Babacan, 2011). Erol'a göre (2009) müzik nedir sorusuna verilecek müziğin tanımı, değişik perspektiflerden yapılmış ve çok sayıda tanımdan oluşan bir listeye ek bir tanımdan daha öteye gitmeyecektir. "Çünkü müzik incelemesi ya da müzik pratiği içinde bulunan ya da onu dinleyen insanların ortaya koyduğu tanımların çeşitliliği kültürelidir. Farklı kültürlerde birbirinden farklı müzik kavramları ve müziksel değişkenlerin varolması, müzik tanımının nicelik ve nitelik olarak sınırlandırılmayacağı anlamına gelir" (Erol, 2009:74). Bu noktada müziğin tek bir tanımı, yaşam ve kullanım alanından bahsetmek mümkün değildir. Müzik bilimsel disiplinde de oldukça geniş bir alana değinmektedir. Müziğin kültürel uygulaması müzik çalışmalarında hem sözlü hem de sözsüz rol alabilmektedir. Müziğin ifadesini ve onun dilden bağımsızlığını kapsayan alan düşünüldüğünde, müzik dilinin sıklıkla mecazi olması ve de metafor konusu olması şaşırtıcı değildir (Zbikowsky,2008).

Metafor Palmquist'e göre (2001) "iki nesne veya kavramı birbirine bağlayan dilsel bir araç olan metafor bir yaşantı alanından diğerine bir geçiş veya karşılaştırma yapmak üzere iki değişik fikir veya kavramın bağlantılandığı sembolik bir dil yapısı olarak kabul edilmektedir. Metaforlar günlük konuşma dilinde isim, fiil veya niteleyiciler olarak karşımıza çıkmaktadırlar" (Akt: Arslan ve Bayrakçı, 2006:101). Lakoff ve Johnson'ın (2005) zihinsel metafor teorisine göre, metaforun esas bir fenomeni/olguyu başka bir fenomene/olguya göre anlamak ve tecrübe etmektir (Akt: Saban, 2009).

Müzik bilimleri literatüründe metaforu araştırma konusu edinen araştırmalar bulunmaktadır. Örneğin; Koca (2012) okulöncesi öğretmen adaylarının müzik öğrenme kavramı hakkındaki metaforik algılarını incelediği araştırmasında öğrencilerin müzik öğrenmenin sabır, çaba, disiplin ve süreç gerektirdiği (%33,75), müzik öğrenmenin hoş, bilgi ve mutluluk verdiği (%28,75), müzik öğrenmenin güzel bir süreç olduğu (%17,50) ve sürprizlerle dolu olduğu (%8,75) ortaya çıkmıştır. Umuzdaş ve Umuzdaş'ın (2013) sınıf öğretmenliği öğrencilerinin müzik dersine ilişkin algılarının metaforlar aracılığıyla belirlendiği araştırması sonucunda eğlenceli (%16,7), ihtiyaç duyulan (%14,2), dinlendirici (%13,6), geliştirici (%11,1), çeşitlilik içeren (%6,8), sevgi duyulan (6,8), farkındalık artırıcı (4,9), mutluluk verici (%4,9), zevk verici (%3,7), sıkıntı verici (%3,1), motive edici (%3,1), ifadeyi güçlendirici, ilgi çekici, işbirliği sağlayan, özgürlük verici (%1,9), fırsat verici, heyecan verici, tekrar edilen (%1,2) kategorileri ortaya çıkmıştır.

Amaç

Bu araştırmada amaç Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi müzik öğrencilerinin "müzik" kavramına ilişkin algılarını metaforlar aracılığıyla ortaya çıkarmaktır. Bu amaca yönelik aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi müzik öğrencilerinin müzik kavramına ilişkin sahip oldukları metaforlar nelerdir?
2. Müzik kavramına ilişkin ortaya çıkan metaforlar ortak özellikleri bakımından hangi kavramsal kategoriler altında toplanabilir?
3. Ortaya çıkan kavramsal kategoriler müzik öğrencilerinin yaşı, sınıfı ve cinsiyeti bakımından farklılık göstermekte midir?

YÖNTEM

Araştırma var olan durumun ortaya konması amaçladığından betimsel niteliktedir ve Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi müzik öğrencilerinin müzik kavramına ilişkin kullandıkları metaforları ortaya çıkarmak amacıyla nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

Katılımcılar

Bu araştırma 2012-2013 eğitim-öğretim bahar yarı yılında Konya Çimento Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi Müzik programında eğitim görmekte olan 99 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların 54'ü (%54,5) erkek, 45'i (%45,5) kız öğrencilerden oluşmaktadır. Katılımcıların yaş ve sınıf dağılımları şöyledir:

Tablo 1: Öğrencilerin Yaşlarının ve Sınıf Düzeyinin Dağılımı

Yaş	f	%	Sınıf	f	%
14	2	2,0			
15	40	40,4	1	46	46,5
16	15	15,2	2	16	16,2
17	39	39,4	3	37	37,4
18	3	3,0			
Toplam	99	100,0		99	100,0

Verilerin Toplanması

Araştırmaya katılan AGSL müzik öğrencilerinin müzik kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeleri ortaya çıkarmak amacıyla anket formu hazırlanmış, iki bölümden oluşan anketin ilk bölümünde öğrencilerin yaş, cinsiyet ve sınıfları sorulmuş, ikinci kısımda ise öğrencilerden "Öğrenci .... gibidir; çünkü ...." cümlesini tamamlamaları istenmiştir. Bu aşamada bir ders saati içerisinde öğrencilerden tek bir metafor imgesi düşünerek onu yazmaları istenmiştir. Metafor çalışmalarında 'gibi' kavramı genellikle metaforun konusu ile metaforun kaynağı arasındaki bağı daha açık bir şekilde çağrıştırmak için, çünkü kavramı ise sunulan metaforlar için bir gerekçe (veya mantıksal dayanak) sunmaları için istenmektedir (Saban, 2009). Öğrencilerin doldurdıkları anketler doküman olarak araştırmanın veri kaynağını oluşturmaktadır.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada AGSL müzik programında eğitim görmekte olan 123 öğrenciden müzik ile ilgili metafor üretmeleri istenmiş, ancak 24 öğrencinin kağıtları (metaforun olmaması, zayıf metafor imgelemeleri nedeniyle) geçersiz sayılmış ve araştırma verilerinin analizi 99 öğrenciden elde edilen verilerle yapılmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiştir. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Buna göre toplanan verilerin önce kavramsallaştırılması, daha sonra da ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı biçimde organize edilmesi ve buna göre veriyi açıklayan temaların saptanması gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2000). Bu çalışmada elde edilen verilerin analizi ve yorumlanması süreci Saban (2008) tarafından kullanılan aşamalar dikkate alınarak yapılmıştır. Verilerin, analiz edilmesi ve yorumlanması sürecindeki bu aşamalar sırasıyla; (1) metaforların belirlenmesi, (2) metaforların sınıflandırılması, (3) kategori geliştirme, (4) geçerlik ve güvenilirliği sağlama ve (5) nicel veri analizi için verileri SPSS paket programına aktarma şeklinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın öncelikle kodlama ve ayıklama aşamasında öğrenciler tarafından üretilen metaforlar alfabetik olarak sıralanmış, müzik ile ilişkilendirilen metaforların belirgin olup olmadığı incelenmiş ve metaforların mantıksal dayanağına bakılarak herhangi bir metafor imgesi ve mantıksal dayanağı olmayan kağıtlar (n: 24) elenmiştir. Daha sonra her katılımcının kullandığı metafor tek tek kodlanmıştır. Sınıflandırma aşamasında 99 adet geçerli metafor incelenerek belirli bir kategori altında toplamak için benzerlikleri ve ortak özellikleri bakımından analiz edilmiş ve örnek metafor listesi oluşturulmuştur. Kategori geliştirme aşamasında her metafor imgesi metaforun konusu, metaforun kaynağı, metaforun konusu ile metaforun kaynağı arasındaki ilişki bakımından analiz edilmiş ve her metafor bir tema ile ilişkilendirilerek 9 farklı kavramsal kategori oluşturulmuştur. Araştırmanın geçerlik güvenilirliğini sağlamak için veri analiz süreci ayrıntılı olarak açıklanmış ve elde edilen 99 metafor imgeleri temel veri kaynağı olarak kullanılıp her kavramsal kategori metafor imgesiyle desteklenmiştir. Ayrıca güvenilirliği sağlamak için 9 kategori altında toplanan metafor imgelerinin kavramsal kategorileri temsil edip etmediğini kontrol etmek amacıyla uzman görüşüne başvurulmuştur. Aynı alanda uzman bir öğretim üyesine metaforların ve kategorilerin bulunduğu liste hazırlanarak, her bir kategoriye bir sayı verilip, metaforların yanına ait olduklarını düşündükleri kategorinin rakamını yazmaları istenmiştir. Daha sonra bu eşleştirmeler araştırmacının kendi kategori eşleştirmeleriyle karşılaştırılmıştır. Karşılaştırma görüş birliği ve görüş ayrılığı sayıları tespit edilip, Miles ve Huberman'ın (1994; Akt: Saban, 2009) güvenilirlik formülü (Güvenirlik: görüş birliği / görüş birliği + görüş ayrılığı x 100) kullanılarak hesaplanmıştır. Nitel çalışmalarda, değerlendirmeler arasındaki uyumun %90 ve üzeri olduğu durumlarda arzu edilen düzeyde bir güvenilirlik sağlanmış olmaktadır (Saban, 2009). Araştırmanın güvenilirlik çalışmasında %90,90 oranında (güvenirlik: 90/90+6=0,9090) uzlaşma sağlanmıştır. Bu aşamada görüşüne başvuru uzman dokuz metaforu (aşk (2), kitap, nabız, çikolata, ağrı kesici, dost (2), sevgili) araştırmacıdan farklı kategorileştirmiştir. Araştırmanın nitel veri analizinde son aşaması öğrencilerin yaş, cinsiyet ve sınıfları ile

elde edilen metaforların ve oluşturulan kategorilerin SPSS istatistik programına aktarılmasıdır. Sonrasında elde edilen verilerin yüzde ve frekansları alınarak tablolaştırılmış ve kategorilerin öğrencilerin cinsiyet, yaş ve sınıf düzeyine göre farklılığını ölçmek için pearson χ^2 (ki-kare) testi uygulanmış ve sonuçları yorumlanmıştır.

BULGULAR

Araştırmadan elde edilen bulgular genel olarak incelendiğinde AGSL müzik öğrencilerinin müzik kavramına ilişkin olarak toplam 52 geçerli metafor ürettikleri saptanmıştır. Bu metaforlardan 35 tanesi yalnızca bir öğrenci tarafından üretilmiştir (bakınız tablo:2). Bunlar; ağrıkescici, antidepresan, araba, arkadaş, ayna, besin, çerez, dinginlik, dostluk, duyguların aynaya yansımaları, dünya, elektrik, ev, fenerbahçe, güneş, hobi, huzur, ikiyüzlü insan, insan, kadın, kitap, kokulu çiçek, nabız, neşe, okul, renkler, sigara, spa, terapi, tercüman, toprak, uyuşturucu, vücut, yatak ve yüzme. Geriye kalan metaforlar 2 ile 9 öğrenci arasında değişmektedir. Bunlar; aşk (f:6), beyin (f:2), çikolata (f:5), dost (f:6), duygu (f:2), gıda (f:5), hayat (f:9), hissetmek (f:2), ilaç (f:3), kılavuz (f:2), nefes (f:2), sevgili (f:3), su (f:9), şeker (f:2), uyku (f:2), yaşam (f:2), yemek (f:2). Dağılıma göre öğrencilerin çok sayıda metafor ürettikleri görülmektedir. Aşağıdaki tabloda öğrencilerin ürettikleri metaforlar alfabetik olarak ve yüzde (%), frekans (f) değerleriyle gösterilmektedir.

Tablo 2: Öğrencilerin Müzik Kavramına İlişkin Ürettikleri Metaforların Alfabetik Sıraya Göre Yüzde Frekans Dağılımı

Metaforun Sırası	Metafor	Frekans (f)	Yüzde (%)	Metaforun Sırası	Metafor	Frekans (f)	Yüzde (%)
1	Ağrıkescici	1	1,0	27	İlaç	3	3,0
2	Antidepresan	1	1,0	28	İnsan	1	1,0
3	Araba	1	1,0	29	Kadın	1	1,0
4	Arkadaş	1	1,0	30	Kılavuz	2	2,0
5	Aşk	6	6,1	31	Kitap	1	1,0
6	Ayna	1	1,0	32	Kokulu çiçek	1	1,0
7	Besin	1	1,0	33	Nabız	1	1,0
8	Beyin	2	2,0	34	Nefes	2	2,0
9	Çerez	1	1,0	35	Neşe	1	1,0
10	Çikolata	5	5,1	36	Okul	1	1,0
11	Dinginlik	1	1,0	37	Renkler	1	1,0
12	Dost	6	6,1	38	Sevgili	3	3,0
13	Dostluk	1	1,0	39	Sigara	1	1,0
14	Duygu	2	2,0	40	Spa	1	1,0
15	Duyguların aynada yansımaları	1	1,0	41	Su	9	9,1
16	Dünya	1	1,0	42	Şeker	2	2,0
17	Elektrik	1	1,0	43	Terapi	1	1,0
18	Ev	1	1,0	44	Tercüman	1	1,0
19	Fenerbahçe	1	1,0	45	Toprak	1	1,0
20	Gıda	5	5,1	46	Uyku	2	2,0
21	Güneş	1	1,0	47	Uyuşturucu	1	1,0
22	Hayat	9	9,1	48	Vücut	1	1,0
23	Hissetmek	2	2,0	49	Yaşam	2	2,0
24	Hobi	1	1,0	50	Yatak	1	1,0
25	Huzur	1	1,0	51	Yemek	2	2,0
26	İkiyüzlü insan	1	1,0	52	Yüzme	1	1,0
Toplam						99	100,0

Tablo 2 incelendiğinde müzik kavramı en fazla %9,1 ile hayat ve su metaforlarıyla tanımlanmıştır. İkinci sırada yaygın olarak kullanılan metaforlar %6,1 ile aşk ve dosttur. Daha sonra da müzik, %5,1 ile çikolata ve gıda metaforlarıyla tanımlanmıştır.

AGSL müzik öğrencilerinin müzik kavramına ilişkin olarak ürettikleri metaforlar 9 kavramsal kategori altında toplanmıştır. Bunlar; müzik sevgi ve mutluluk verir, müzik heyecanlı, eğlenceli ve zevklidir, müzik bağımlılık yaratır, müzik ilgi ve çaba gerektirir, müzik birbirinden farklı duyguları ifade eder, çeşitlilik içerir, müzik ihtiyaç duyulan bir gereksinimdir, müzik geliştirici ve yol göstericidir, müzik rahatlatıp dinlendirir ve müzik bütünleştirici birleştiricidir. Müzik öğrencilerinin müzik kavramına ilişkin sahip oldukları metaforların ait kategoriler tablo-3'te gösterilmiştir.

Tablo 3: Öğrencilerin Müzik Kavramına İlişkin Ürettikleri Metaforların Kategorilere Göre Dağılımı

Kategori	Metafor	Frekans (f)	Yüzde (%)
1 Müzik sevgi ve mutluluk verir	Aşk (f:3), çikolata (f:4), dost (f:3), duygu, ev, hayat, şeker (f:2), uyku,	16	16,2
2 Müzik heyecanlı, eğlenceli ve zevklidir	Aşk, Fenerbahçe, hobi, kokulu çiçek, neşe	5	5,1
3 Müzik bağımlılık yaratır	Aşk (f:2), çikolata, hayat, nefes, sigara, su (f:5), uyuşturucu	12	12,1
4 Müzik ilgi ve çaba gerektirir	Dostluk, kadın, sevgili, toprak	4	4,0
5 Müzik birbirinden farklı duyguları ifade eder, çeşitlilik içerir	Araba, ayna, duygu, duyguların aynada yansımaları, dünya, elektrik, hayat (f:7), hissetmek (f:2), ikiyüzlü insan, insan, okul, renkler, tercüman, yaşam	21	21,2
6 Müzik ihtiyaç duyulan bir gereksinimdir	Besin, çerez, dost, gıda (f:5), güneş, ilaç (f:3), nabız, nefes, su (f:2), yaşam, yemek (f:2),	19	19,2
7 Müzik geliştirici ve yol göstericidir	Beyin (f:2), kılavuz (f:2), kitap	5	5,1
8 Müzik rahatlatıp dinlendirir	Ağrı kesici, antidepresan, dinginlik, huzur, spa, su, terapi, uyku, yatak, yüzme	10	10,1
9 Müzik bütünleştirici birleştiricidir	Arkadaş, dost (f:2), sevgili (f:2), su, vücut	7	7,1
Toplam		99	100,0

Kategoriler incelendiğinde aynı metaforun farklı kategorilerde bulunduğu görülmektedir. Bunun nedeni farklı öğrencilerin metafora farklı anlamlar yüklemesinden kaynaklanmaktadır. Tablo 3 incelendiğinde 9 kavramsal kategoride toplanan metaforlar en fazla (%21,2) müzik birbirinden farklı duygular ifade eder, çeşitlilik içerir kategorisinde bulunmaktadır. Daha sonra kategoriler sırasıyla şöyledir: müzik ihtiyaç duyulan bir gereksinimdir (%19,2), müzik sevgi ve mutluluk verir (%16,2), müzik bağımlılık yaratır (%12,1), müzik rahatlatıp dinlendirir (%10,1), müzik bütünleştirici birleştiricidir (%7,1), aynı frekansta olan müzik heyecanlı, eğlenceli ve zevklidir ile müzik geliştirici ve yol göstericidir (%5,1) ve müzik ilgi ve çaba gösterir (%4,0).

1. Müzik Sevgi ve Mutluluk Verir

Bu kategori 16 öğrenci (%16,2) tarafından müziği sevgi duyulan ve mutluluk veren ifadesinde 8 metafor imgesiyle tanımlanmıştır. Bu metafor imgeleri: aşk (f:3), çikolata (f:4), dost (f:3), duygu, ev, hayat, şeker (f:2), uyku. Frekans dağılımlarına bakıldığında en sık kullanılan metaforların çikolata, aşk ve dost olduğu görülmektedir. Örneğin;

"Müzik aşk gibidir, sevdiğim daha çok seversin." Ö10

"Müzik çikolata gibidir, en üzgün olduğun anda bile seni mutlu eder." Ö20

"Müzik dost gibidir, huzur ve mutluluk verir." Ö21

"Müzik çikolata gibidir, tadına doyum olmaz." Ö16
"Müzik uyku gibidir, insanı dünyadan koparıp mutlu eder." Ö92
"Müzik ev gibidir, içine girdikçe güzelleşir." Ö36
"Müzik şeker gibidir, mutluluk verir." Ö85-Ö86

2. Müzik Heyecanlı, Eğlenceli ve Zevklidir

Müzik heyecanlı, eğlenceli ve zevklidir kategorisini 5 öğrenci (%5,1) 5 metafor imgesiyle tanımlamıştır. Bu metaforlar aşk, fenerbahçe, hobi, kokulu çiçek, neşe. Örneğin;

"Müzik kokulu çiçek gibidir, her seferinde farklı zevk verir." Ö64
"Müzik neşe gibidir, dinledikçe çaldıkça neşelenirsin." Ö68
"Müzik Fenerbahçe gibidir, dinledikçe coşturur." Ö35
"Müzik aşk gibidir, hayatı zirvede yaşatır." Ö9
"Müzik hobi gibidir, insana zevk verir." Ö53

3. Müzik Bağımlılık Yaratır

Bu kategori 12 öğrenci (%12,1) tarafından müzik bağımlılık yaratır ifadesinde 7 metafor imgesiyle tanımlamıştır. Bunlar en fazla kullanılan metafordan başlayarak şu şekildedir: su (f:5), aşk (f:2), çikolata, hayat, nefes, sigara, uyuşturucu. Örneğin;

"Müzik aşk gibidir, bir beğendin mi bırakamazsın." Ö5
"Müzik hayat gibidir, onsuz yaşayamazsın." Ö43
"Müzik sigara gibidir, bağımlılık yapar." Ö74
"Müzik su gibidir, onsuz hayat düşünülemez." Ö76
"Müzik su gibidir, olmazsa olmaz." Ö31
"Müzik uyuşturucu gibidir, bağımlılık yapar." Ö92
"Müzik nefes gibidir, onsuz yaşayamazsın." Ö67

4. Müzik İlgı ve Çaba Gerektirir

Müzik ilgi ve çaba gerektirir kategorisini 4 öğrenci (%4,0) toplam dört metaforla tanımlamıştır. Bunlar; dostluk, kadın, sevgili, toprak. Örneğin;

"Müzik dostluk gibidir, ilgi vererseniz gelişir." Ö28
"Müzik kadın gibidir, ilgi bekleyen narin ve ince." Ö60
"Müzik sevgili gibidir, bırakınca size küser." Ö72

5. Müzik Birbirinden Farklı Duyguları İfade Eder, Çeşitlilik İçerir

Bu kategori 21 öğrenci tarafından (%21,2) müzik birbirinden farklı duyguları ifade eder, çeşitlilik içerir ifadeleriyle 14 farklı metafor imgesiyle tanımlanmıştır. Öğrenciler tarafından en çok metaforun kullanıldığı kategoridir. Metaforlar en fazla kullanılanıdan başlayarak şu şekilde sıralanmıştır: hayat (f:7), hissetmek (f:2), araba, ayna, duygu, duyguların aynada yansıması, dünya, elektrik, ikiyüzlü insan, insan, okul, renkler, tercüman ve yaşam. Örneğin;

"Müzik ikiyüzlü insan gibidir, mutlu olduğunda melodisi, üzgün olduğunda sözleri bitirir." Ö55
"Müzik renkler gibidir, hayatımıza farklı farklı değişiklik katar." Ö70
"Müzik tercüman gibidir, duyguları en iyi o anlar." Ö88
"Müzik hayat gibidir, her şarkıda farklı şeyler anlatır." Ö48
"Müzik hayat gibidir, bazen ağlatır, bazen güldürür." Ö49
"Müzik elektrik gibidir, uzaktan faydalanırsınız yaklaştıkça çarpılırsınız." Ö33
"Müzik duyguların aynada yansıması gibidir, söyleyemediğimiz duyguları söyler." Ö31
"Müzik hissetmek gibidir, her parçada farklı şeyler hissedersiniz." Ö51

6. Müzik İhtiyaç Duyulan Bir Gereksinimdir

Müzik ihtiyaç duyulan bir gereksinimdir kategorisini 19 öğrenci (%19,2) toplam 11 farklı metaforla tanımlamıştır. Bunlar en fazla kullanılan metafordan başlayarak şu şekildedir: gıda (f:5), ilaç (f:3), yemek (f:2), su (f:2), besin, çerez, dost, güneş, nabız, nefes ve yaşam. Müzik ihtiyaç duyulan bir gereksinimdir öğrenciler tarafından en çok metafor üretilen ikinci kategoridir. Bu kategorideki öğrencilerin cümlelerine örnek olarak;

- "Müzik ilaç gibidir, insanın en zor zamanlarını atlatmasını sağlar." Ö57
"Müzik su gibidir, iç iç doyamazsın." Ö79
"Müzik nefes gibidir, yaşamak için gereklidir, içine çekmezsen ölürsün." Ö66
"Müzik gıda gibidir, ruhumuzu besler." Ö40
"Müzik çerez gibidir, ruhun açlığını doyurur." Ö15
"Müzik nabız gibidir, müzik durursa insanın duyguları da ölür." Ö65
"Müzik yemek gibidir, ruhun gıdasıdır." Ö98

7. Müzik Geliştirici Ve Yol Göstericidir

Bu kategori 5 öğrenci tarafından (%5,1) müzik geliştirici ve yol göstericidir ifadesiyle 3 metaforla tanımlanmıştır. Bunlar beyin (f:2), kılavuz (f:2) ve kitap. Örneğin;

- "Müzik beyin gibidir, kullandıkça gelişir." Ö14
"Müzik kılavuz gibidir, rehberlik ederek yol gösterir." Ö61
"Müzik kitap gibidir, oku oku doyamazsın, bitiremezsin." Ö63

8. Müzik Rahatlatıp Dinlendirir

Müzik rahatlatıp dinlendirir kategorisini 10 öğrenci (%10,1) toplam 10 metaforla tanımlamıştır. Bunlar; ağrı kesici, antidepresan, dinginlik, huzur, spa, su, terapi, uyku, yatak ve yüzmedir. Bu kategorideki öğrencilerin cümlelerine örnek olarak;

- "Müzik antidepresan gibidir, kullandıkça rahatlarsın." Ö2
"Müzik dinginliktir, rahatlamak istediğimizde aradığım ilk şeydir." Ö21
"Müzik spa gibidir, dinlendirir, rahatlatır." Ö75
"Müzik ağrı kesici gibidir, moral düzeltmek için iyidir." Ö1
"Müzik uyku gibidir, ruhumuzu dinlendirir." Ö92
"Müzik su gibidir, dinledikçe ruhu dinlendirir." Ö81

9. Müzik Bütünleştirici Birleştiricidir

Bu kategori 7 öğrenci tarafından (%7,1) müzik bütünleştirici ve birleştiricidir ifadesiyle 5 metaforla tanımlanmıştır. Bunlar en fazla kullanılan metafordan başlayarak şu şekildedir: dost (f:2), sevgili (f:2), arkadaş, su, vücut. Örneğin;

- "Müzik sevgili gibidir, iyi günde kötü günde hep yanındadır." Ö73
"Müzik arkadaş gibidir, yaşamımızın her anında yanımızdadır." Ö4
"Müzik sevgili gibidir, insanlar terk eder ama müzik terk etmez her an yanınızda olur." Ö71
"Müzik dost gibidir, iyi ve kötü zamanlarda seni bırakmaz." Ö24
"Müzik vücut gibidir, organlar gibi her enstrüman müzikte birbirini tamamlar." Ö93

Kavramsal Kategorileri İle Yaş Cinsiyet ve Sınıf Düzeyinin Karşılaştırılması

Kavramsal kategorilerin yaşa göre karşılaştırmasında (Pearson chi-square $x^2=15,589$, $df=16$, $p=0.482$); cinsiyete göre karşılaştırmasında (Pearson chi-square $x^2=8,414$, $df=8$, $p=0.394$) ve sınıf düzeyine göre karşılaştırmasında (Pearson chi-square $x^2=17,441$, $df=16$, $p=0.358$) anlamlı farklılığın olmadığı ortaya çıkmıştır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi müzik öğrencilerinin "müzik" kavramına ilişkin algılarının incelenmesi amacıyla yapılan bu araştırma sonucunda öğrencilerin müziği çok farklı metaforlarla tanımladıkları görülmektedir. Örneğin ağrıkesece, antidepresan, araba, arkadaş, aşk, ikiyüzlü insan, insan, kadın, kitap, kokulu çiçek gibi ya da birden fazla öğrenci tarafından tercih edilen aşk (f:6), beyin (f:2), çikolata (f:5), dost (f:6), ilaç (f:3), kılavuz (f:2), nefes (f:2), sevgili (f:3), su (f:9), şeker (f:2), uyku (f:2) gibi metaforlar ortaya çıkmıştır. Müzik kavramı en fazla %9,1 ile hayat ve su metaforlarıyla, ikinci sırada %6,1 ile aşk ve dost metaforlarıyla ve %5,1 ile çikolata ve gıda metaforlarıyla tanımlanmıştır. Araştırma sonucunda öğrenciler kullandıkları metaforlarda müziğin farklı tanımlarını, anlamlarını ve yönlerini ifade etmişlerdir. Bu noktada müziğin tek bir tanımla ya da ifadeyle anlatılmasının oldukça zor olduğu söylenebilir. Erol'a göre (2009) "müzik nedir?" sorusuna verilecek müziğin tanımı, değişik perspektiflerden yapılmış olan ve çok sayıda tanımdan oluşan bir listeye yapılmış olan bir ek tanımdan daha öteye gitmeyecektir. "*Çünkü müzik incelemesi ya da müzik pratiği içinde bulunan ya da onu dinleyen insanların ortaya koyduğu tanımların çeşitliliği kültürelidir. Farklı kültürlerde birbirinden farklı müzik kavramları ve müziksel değişkenlerin varolması, müzik tanımının nicelik ve nitelik olarak sınırlandırılmayacağı anlamına gelir.*" (Erol, 2009:74)

Müzik öğrencilerinin "müzik" kavramına ilişkin geliştirdikleri metaforlar 9 farklı kategoride toplanmıştır. Bu kategorilere göre öğrenciler müziği sevgi ve mutluluk veren; heyecanlı, eğlenceli ve zevkli; bağımlılık yaratan; ilgi ve çaba gerektiren; farklı duyguları ifade eden ve çeşitlilik içeren; geliştirici ve yol gösterici; rahatlatıp dinlendiren; bütünleştirici birleştirici ve ihtiyaç duyulan bir gereksinim olarak algılamaktadır. Öğrencilerin en fazla metafor ürettikleri üç kategori müziğin farklı duygular ifade etmesi, çeşitlilik içermesi (%21,2), müziğin ihtiyaç duyulan bir gereksinim olması (%19,2) ve müziğin sevgi ve mutluluk vermesidir (%16,2). Bu sonuçlara göre öğrencilerin müziğin mutluluk ve hüzün vermesi gibi ya da müziğin ağlatması ve güldürmesi gibi farklı ve zıt duyguların aynı anda ifade edilmesinde müziği önemli bir araç olarak gördükleri söylenebilir. Aynı zamanda öğrencilerin gıda, nabız, nefes ve yaşam gibi insanların yaşamlarında ihtiyaç duydukları ve gerekliliği yüksek olan imgelerle tanımlamaları, müziğin hayatımızdaki yerinin ne kadar önemli ve gerekli olduğu sonucunu vurgulamaktadır. Benzer bir çalışmada Koca (2012) okulöncesi öğretmen adaylarının müzik öğrenme kavramı hakkındaki metaforik algılarını incelediği araştırmasında öğrencilerin müzik öğrenmenin sabır, çaba, disiplin ve süreç gerektirdiği (%33,75), müzik öğrenmenin hoş, bilgi ve mutluluk verdiği (%28,75), müzik öğrenmenin güzel bir süreç olduğu (%17,50) ve sürprizlerle dolu olduğu (%8,75) ortaya çıkmıştır. Yine Umuzdaş ve Umuzdaş'ın (2013) sınıf öğretmenliği öğrencilerinin müzik dersine ilişkin algılarının metaforlar aracılığıyla belirlendiği araştırması sonucunda; eğlenceli (%16,7), ihtiyaç duyulan (%14,2), dinlendirici (%13,6), geliştirici (%11,1), çeşitlilik içeren (%6,8), sevgi duyulan (6,8), farkındalık artırıcı (4,9), mutluluk verici (%4,9), zevk verici (%3,7), sıkıntı verici (%3,1), motive edici (%3,1), ifadeyi güçlendirici, ilgi çekici, işbirliği sağlayan, özgürlük verici (%1,9), fırsat verici, heyecan verici, tekrar edilen (%1,2) kategorileri ortaya çıkmıştır. Her iki araştırma sonuçlarına göre müziğin sevgi ve mutluluk veren, eğlenceli, çaba gerektiren, ihtiyaç duyulan gereksinim gibi kategorilerin bu araştırmayla paralellik gösterdiği görülmektedir. Son olarak araştırmada ortaya çıkan kavramsal kategorilerin yaşa, cinsiyete ve sınıf düzeyine göre karşılaştırmasında anlamlı farklılığın olmadığı ortaya çıkmıştır.

Not: Bu çalışma 07-09 Kasım 2013 tarihlerinde Antalya'da 22 Ülkenin katılımıyla düzenlenen "2nd World Conference on Educational and Instructional Studies- WCEIS"de sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKÇA

Babacan, E. (2011) Üniversite Öğrencilerinin Müzik Beğenilerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi, II. Ulusal Hisarlı Ahmet Sempozyumu, 137-150

Erol, A. (2009) Popüler Müziği Anlamak Kültürel Kimlik Bağlamında Popüler Müzikte Anlam (3. Basım) Ankara: Bağlam Yayıncılık

Koca, ř. (2012) The Pre-School Teacher Candidates' Metaphorical Thinking About The Concept Of Music Learning, *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 47,1485-1489

Saban, A. (2008) Okula ilişkin Metaforlar, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 55, 459-496

Saban, A. (2009) Öğretmen Adaylarının Öğrenci Kavramına İlişkin Sahip Oldukları Zihinsel İmgeleri, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 7(2), 281-326

Umuzdaş, S. Ve Umuzdaş, M.S. (2013) Sınıf Öğretmenliği Öğrencilerinin Müzik Dersine İlişkin Algılarının Metaforlar Yoluyla Belirlenmesi, *International Journal of Human Sciences*, 10(1), 719-728

Yıldırım, A. Ve şimşek, H. (2000) *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, (2. Basım) Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Zbikowsky, LM. (2008) Music and Metaphor, *The Cambridge Handbook of Metaphor and Thought* (ed. Raymond W. Gibbs, Jr.) Cambridge: Cambridge University Press, 502-524